رویش روان شناسی، سال۱۵، شماره ۶، شماره پیاپی ۱۲۳، شهریور ۱۴۰۵
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),15(6), 2026

نقش میانجی هیجان‌خواهی در الگوی روابط ساختاری ویژگی‌های تاریک شخصیت با گرایش به رفتارهای قلدری نوجوانان

The Mediating Role of Sensation Seeking in the Structural Model of the Relationship Between Dark Personality Traits and Adolescents' Tendency Toward Bullying Behaviors

حسین رحمانی
کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران.
محمدنبی صالحی (نویسنده مسئول)
مربی، گروه روانشناسی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش میانجی هیجان‌خواهی در الگوی روابط ساختاری ویژگی‌های تاریک شخصیت با گرایش به رفتارهای قلدری نوجوانان انجام شد. روش پژوهش توصیفی_همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر و پسر دوره دوم متوسطه شهرستان سیروان در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ بود که از بین آن‌ها ۲۶۸ نفر به‌روش در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری اطلاعات مقیاس‌های قلدری ایلی‌نویز (IBS؛ اسپلاگه و هولت، ۲۰۰۱)، ویژگی‌های تاریک شخصیت (SDT؛ جوناسون و وبستر، ۲۰۱۰)، هیجان‌خواهی (ZSSS؛ زاکرمن و همکاران، ۱۹۸۱) بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد مدل مفهومی از برازندگی مطلوبی برخوردار است. هم‌چنین ویژگی‌های تاریک شخصیت و هیجان‌خواهی رابطه مستقیم و معنی‌داری با رفتارهای قلدری نوجوانان داشتند (p<۰/۰۱). به‌علاوه نتایج آزمون بوت‌استرپ نیز نشان داد که هیجان‌خواهی در ارتباط بین ویژگی‌های تاریک شخصیت و رفتارهای قلدری نقش میانجی معنی‌داری داشت (p<۰/۰۵). نتایج پژوهش لزوم تمرکز بیشتر به ویژگی‌های تاریک شخصیت و هیجان‌خواهی در برنامه‌های پیشگیرانه با هدف جلوگیری از بروز مشکلات قلدری نوجوانان را ضروری می‌سازد.

واژه‌های کلیدی: *ویژگی‌های تاریک شخصیت، هیجان‌خواهی، قلدری، نوجوانان.*

Hossein Rahmani
M.A. in General Psychology, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.
Mohammadnabi Salehi *
Instructor, Department of Psychology, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran. *Mn.salehi66@yahoo.com*

Abstract

The present study was conducted to examine the mediating role of sensation seeking in the structural model of the relationships between dark personality traits and adolescents' bullying behaviors. The research design was descriptive–correlational using structural equation modeling (SEM). The statistical population consisted of male and female high school students (second grade of secondary education) in Sirvan County during the 2023–2024 academic year, from whom 268 participants were selected through convenience sampling. Data were collected using the Illinois Bully Scale (IBS; Espelage & Holt, 2001), the Short Dark Triad scale (SDT; Jonason & Webster, 2010), and the Zuckerman Sensation Seeking Scale (ZSSS; Zuckerman et al., 1981). Structural equation modeling was employed to analyze the data. The findings indicated that the proposed conceptual model demonstrated an acceptable fit to the data. Furthermore, dark personality traits and sensation seeking were both positively and significantly associated with adolescents' bullying behaviors ($p < .01$). In addition, bootstrap analysis revealed that sensation seeking played a significant mediating role in the relationship between dark personality traits and bullying behaviors ($p < .05$). The results underscore the importance of placing greater emphasis on dark personality traits and sensation seeking in preventive programs aimed at reducing bullying behaviors among adolescents.

Keywords: *Dark Personality Traits, Sensation Seeking, Bullying, Adolescents.*

نوع مقاله: پژوهشی | **دریافت:** دی ۱۴۰۴ | **پذیرش:** بهمن ۱۴۰۴ | **ویرایش نهایی:** شهریور ۱۴۰۵

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

مقدمه

دوره نوجوانی به‌عنوان یکی از بحرانی‌ترین و در عین حال تعیین‌کننده‌ترین مراحل رشد انسان، با دگرگونی‌های گسترده و عمیقی در ابعاد زیستی، شناختی، هیجانی و اجتماعی همراه است (مرادمند و همکاران، ۱۴۰۲). این تحولات می‌توانند تعادل روان‌شناختی نوجوانان را تحت تأثیر قرار داده و به تبع آن نیز آن‌ها را در معرض فشارهای درونی و بیرونی متعددی قرار دهد، مسئله‌ای که می‌تواند میزان آسیب‌پذیری نوجوانان را در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات رفتاری افزایش دهد (کیم[1] و همکاران، ۲۰۲۴). در این میان، یکی از نگران‌کننده‌ترین مشکلات رفتاری این دوره، بروز رفتارهای قلدری[2] است (مرین[3] و همکاران، ۲۰۲۴؛ وانگ[4] و همکاران، ۲۰۲۵).

الویوس[5] (۱۹۷۸) به‌عنوان پیشگام مطالعات علمی در حوزه قلدری شناخته می‌شود؛ پژوهشگری که برای نخستین‌بار این پدیده را به‌صورت منسجم و نظام‌مند مورد بررسی قرار داد (سولبرگ و اولویس[6]، ۲۰۰۳). الگوی مفهومی ارائه‌شده‌ی اولیه قلدری را بر پایه سه مؤلفه اساسی تبیین می‌کند؛ نخست، رفتار پرخاشگرانه باید آگاهانه و با قصد خصمانه صورت گیرد؛ دوم، میان فرد قلدر و قربانی نوعی عدم تعادل قدرت _ اعم از جسمانی، روانی یا اجتماعی _ وجود داشته باشد؛ و سوم، این رفتارها ماهیتی تکرارشونده و پایدار در طول زمان داشته باشند (چو و چن[7]، ۲۰۲۵). ویژگی‌هایی که موجب گستردگی قابل توجه رفتارهای قلدری به‌ویژه در دوران نوجوانی و مخصوصاً در محیط مدرسه شده است. در همین زمینه نتایج پژوهش بین فرهنگی راگوسا[8] و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد که بین ۹ تا ۵۴ درصد از نوجوانان درگیر رفتارهای قلدری و قربانی قلدری هستند. در ایران نتایج مطالعه‌ی اکبری بلوط بنگان و حیدری (۱۴۰۴) نشان داد میزان شیوع این رفتارها در بین نوجوانان مخصوصاً در فضای مدرسه و در ارتباط با همسالان بین ۱۵ تا ۲۰ درصد است.

پدیده قلدری در محیط مدرسه طی چند دهه گذشته به‌طور گسترده‌ای مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته و در نتیجه، اطلاعات مناسبی درباره‌ی ماهیت این رفتار، سازوکارهای شکل‌گیری و تداوم آن فراهم شده است (معصومی و همکاران، ۱۴۰۴)، مطالعاتی که هر کدام نقش بسزایی در تبیین پدیده قلدری داشته‌اند. در این بین یکی از مهم‌ترین عواملی که در تبیین رفتارهای قلدری مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، مفهوم شخصیت و ویژگی‌های تاریک شخصیت[9] بوده است (ژیا[10] و همکاران، ۲۰۲۳؛ هوآنگ[11] و همکاران، ۲۰۲۳؛ آنتیادو و کوکینوس[12]، ۲۰۲۵). در سال‌های اخیر چارچوب‌های نظری گوناگونی با هدف تبیین شخصیت و شناسایی الگوهای مختلف آن مطرح شده‌اند که هر یک تصویر منسجمی از ساختار و کارکرد شخصیت انسان ارائه می‌دهند. با این حال، بخش قابل توجهی از این رویکردها در تبیین رفتارهای انسانی عمدتاً بر صفات شخصیتی مثبت تمرکز داشته‌اند (آقاجانی و همکاران، ۱۴۰۳). این تمرکز یک‌سویه، موجب شکل‌گیری محدودیت‌های جدی شده است؛ چرا که شواهد پژوهشی جدید نشان می‌دهند سهم قابل ملاحظه‌ای از رفتارهای ناسازگارانه ریشه در ویژگی‌های منفی یا به‌اصطلاح ویژگی‌های تاریک شخصیت دارد (هو و ژائو[13]، ۲۰۲۵).

مفهوم «ویژگی‌های تاریک شخصیت» نخستین‌بار توسط پالهوس و ویلیامز[14] (۲۰۰۲) مطرح شد تا به مجموعه‌ای از صفات شخصیتی اشاره کند که با گرایش به رفتارهای ضداجتماعی و غیراخلاقی همراه هستند. این سازه شامل سه ویژگی اساسی خودشیفتگی[15]، جامعه‌ستیزی[16] و ماکیاولیسم[17] است. این صفات اغلب با تمایل به پرخاشگری و خشونت، فریب‌کاری، سوءاستفاده از دیگران و نادیده‌گرفتن حقوق آن‌ها ارتباط دارد (ولک[18] و همکاران، ۲۰۲۱). خودشیفتگی معمولاً با احساس خودبزرگ‌بینی، تکبر، نیاز به تحسین و گرایش به سلطه‌جویی و بهره‌کشی از دیگران شناخته می‌شود. در مقابل، ماکیاولیسم بازتاب نگرشی بدبینانه نسبت به ماهیت انسان و روابط بین‌فردی

1. Kim
2. bullying
3. Merrin et al
4. Wang
5. Olweus
6. Solberg & Olweus
7. Chu & Chen
8. Ragusa
9. dark personality traits
10. Xia
11. Huang
12. Antoniadou & Kokkinos
13. Hu & Zhao
14. Paulhus & Williams
15. narcissism
16. anti-social
17. machiavellianism
18. Volk

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

است؛ به‌گونه‌ای که افراد دارای این ویژگی، دیگران را ابزاری برای دستیابی به اهداف شخصی تلقی کرده و به کنترل و استثمار آن‌ها گرایش دارند (ژانگ[1] و همکاران، ۲۰۲۵). در نهایت، جامعه‌ستیزی با فقدان احساس گناه یا پشیمانی، بی‌اعتنایی به هنجارهای اجتماعی و نادیده‌گرفتن حقوق دیگران مشخص می‌شود (دیویس[2] و همکاران، ۲۰۲۲). مجموع این ویژگی‌ها، هسته تاریک شخصیت را به‌عنوان یکی از عوامل مهم در تبیین الگوهای رفتاری نوجوانان مخصوصاً الگوی رفتارهای پرخاشگرانه تشکیل می‌دهند، همان‌گونه که نتایج پژوهش سلامی و همکاران (۱۴۰۴) که با جامعه‌ی هدف دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه اول و دوم شهر تهران انجام شده بود، این نتیجه حاصل آمد که صفات تاریک شخصیت نقش معنی‌داری در پیش‌بینی رفتارهای قلدری دارند.

اگرچه رابطه‌ی مستقیم بین ویژگی‌های تاریک شخصیت و رفتارهای قلدری در مطالعات پیشین گزارش شده است، اما بدون بررسی متغیر میانجی، سازوکار انتقال این اثر مبهم باقی می‌ماند. از آنجا که ویژگی‌های تاریک شخصیت با گرایش به تحریک‌طلبی، تکانشگری و جست‌وجوی هیجان همراه‌اند (پارک[3] و همکاران، ۲۰۲۴؛ اختر[4]، ۲۰۲۵)، و هیجان‌خواهی[5] نیز از طریق افزایش تمایل به برانگیختگی و تجربه‌ی سطوح شدید هیجانی، زمینه بروز رفتارهای پرخطر اجتماعی از جمله رفتارهای قلدری را فراهم می‌کند (گرف[6] و همکاران، ۲۰۱۹؛ پیس[7] و همکاران، ۲۰۲۱؛ ژانگ[8] و همکاران، ۲۰۲۲)، بنابراین این متغیر می‌تواند عامل میانجی بین گرایش‌های تاریک شخصیت و بروز رفتار قلدری باشد. از دیدگاه زاکرمن[9] (۱۹۷۸)، هیجان‌خواهی به‌عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیتی، ریشه‌ای زیست‌شناختی داشته و بیانگر تفاوت‌های فردی در سطح برانگیختگی است. این ویژگی به تمایل فرد برای جست‌وجوی احساسات و تجربه‌های جدید، متنوع و پیچیده اشاره دارد؛ به‌گونه‌ای که فرد هیجان‌خواه برای دستیابی به چنین تجربه‌هایی آمادگی انجام رفتارهای مخاطره‌آمیز اجتماعی و جسمانی را از خود نشان می‌دهد (چلیک[10] و همکاران، ۲۰۲۲). افراد دارای هیجان‌خواهی بالا معمولاً به تحریک مداوم سیستم عصبی نیاز دارند، فعالیت‌های تکراری و یکنواخت برای آن‌ها خسته‌کننده است و به‌طور مستمر می‌کوشند با روی آوردن به تجربه‌های مهیج، سطح برانگیختگی خود را افزایش دهند (افشاری، ۱۴۰۳). این افراد معمولاً به سوی فعالیت‌هایی گرایش دارند که با تحرک، برانگیختگی و انگیزش بالایی همراه بوده و امکان تجربه هیجان بیشتری را برای آنان فراهم می‌کند (یوسف[11] و همکاران، ۲۰۲۳)، مسئله‌ای که می‌تواند آسیب‌پذیری این افراد را در برابر مشکلات رفتاری و خاصه رفتارهای قلدری افزایش دهد. همان‌گونه که نتایج پژوهش شیرکوند و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد هیجان‌خواهی نقش قابل توجهی در پیش‌بینی رفتارهای قلدری نوجوانان دارد. بر این اساس، با توجه به شواهد مربوط به رابطه ویژگی‌های تاریک شخصیت با گرایش به رفتارهای قلدری و نیز رابطه غیرمستقیم آن از طریق نقش میانجی هیجان‌خواهی، به نظر می‌رسد بررسی همزمان این متغیرها در یک چارچوب تحلیلی واحد بتواند نحوه سازمان‌یافتگی روابط میان آن‌ها را روشن‌تر سازد. به‌ویژه آنکه در صورت در نظر گرفتن هیجان‌خواهی به‌عنوان عاملی مرتبط با نیاز به برانگیختگی و تجربه هیجان‌های شدید، می‌توان مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم میان مؤلفه‌های شخصیت تاریک و گرایش به قلدری را به‌صورت همزمان آزمون کرد و سهم نسبی هر یک از این مسیرها را در تبیین رفتار قلدری نوجوانان مشخص ساخت.

از سوی دیگر با توجه به شیوع قابل‌توجه رفتارهای قلدری در دوران نوجوانی و پیامدهای گسترده آن بر سلامت روان فردی و اجتماعی، شناسایی ساز و کارهای زیربنایی این رفتارها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اگرچه پژوهش‌های پیشین نقش ویژگی‌های تاریک شخصیت را در بروز این قبیل رفتارها تأیید کرده‌اند، اما همچنان الگوی اثرگذاری این ویژگی‌ها بر گرایش به قلدری به‌طور کامل روشن نشده است. هم‌چنین هیجان‌خواهی به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی با پایه زیست‌شناختی، می‌تواند به‌عنوان عاملی میانجی اثرگذاری باشد؛ با این حال، در ادبیات پژوهشی موجود نقش میانجی این متغیر مخصوصاً در جامعه‌ی نوجوانان مورد بررسی قرار نگرفته است، از این رو پژوهش حاضر با تمرکز بر تبیین نقش میانجی هیجان‌خواهی، در پی پر کردن این خلأ پژوهشی است و می‌تواند افزون بر گسترش دانش نظری در حوزه شخصیت و رفتارهای پرخاشگرانه، مبنایی علمی برای طراحی مداخلات پیشگیرانه و برنامه‌های آموزشی هدفمند در محیط‌های آموزشی

1 Zhang
2. Davis
3 Park
4. Akhtar
5 Emotion-seeking
6. Graf
7. pace
8. Zhang
9. Zuckerman
10. Celik
11. Yousaf

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

فراهم آورد؛ به‌همین سبب پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش میانجی هیجان‌خواهی در الگوی روابط ساختاری ویژگی‌های تاریک شخصیت با گرایش به رفتارهای قلدری نوجوانان انجام شد.

روش

پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه‌ی هدف این پژوهش را دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر سیروان در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ تشکیل دادند. حجم نمونه در این مطالعه بر اساس الگوی پیشنهادی کلاین[1] (۲۰۱۶) برای پژوهش‌های معادلات ساختاری ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد، اما باتوجه به احتمال ریزش نمونه‌ها به دلیل وجود پرسشنامه‌های نامعتبر، تعداد نمونه به ۲۷۵ نفر افزایش یافت که پس از حذف ۷ پرسشنامه بی‌اعتبار، تعداد نهایی به ۲۶۸ نفر افزایش یافت که به‌صورت نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب شدند. دانش‌آموز دوره دوم متوسطه شهرستان سیروان، رضایت آگاهانه و تمایل به حضور در مطالعه، عدم ابتلا به مشکلات روانشناختی خاص (براساس گزارش مدرسه) و دسترسی و حضور در فضای مجازی (گروه کلاسی در فضای ایتا و تلگرام) به‌عنوان معیارهای ورود و تکمیل ناقص پرسشنامه (عدم پاسخ‌گویی به بیش از ۱۰ سؤال) یا انتخاب یک پاسخ برای تمام سؤالات نیز ملاک خروج از پژوهش بود. فرآیند جمع‌آوری داده‌ها به این صورت بود که ابتدا پرسشنامه‌های مربوطه در گوگل فرم[2] تدوین شد، سپس از طریق هماهنگی با وزارت آموزش و پرورش و حضور مستقیم در مدارس، توضیحات مربوط به اهداف پژوهش به معلمان و دانش‌آموزان ارائه شد. در مرحله بعدی و پس از هماهنگی با معلمین و مدیریت مدرسه، لینک پرسشنامه در گروه‌های کلاسی دانش‌آموزان در فضای مجازی (ایتا و تلگرام) پخش و از آن‌ها تقاضا گردید تا نسبت به تکمیل آن اقدام نمایند. پیش از اجرای مطالعه، هدف پژوهش، ماهیت پرسشنامه‌ها، محرمانه بودن اطلاعات و اختیاری بودن مشارکت به‌صورت روشن برای دانش‌آموزان توضیح داده شد. هم‌چنین به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که مشارکت یا عدم مشارکت آنان هیچ پیامدی در وضعیت تحصیلی یا آموزشی آنان نخواهد داشت و در هر مرحله می‌توانند بدون هیچ‌گونه پیامدی از مطالعه انصراف دهند. پرسشنامه‌ها به‌صورت ناشناس تکمیل شد و هیچ‌گونه اطلاعات هویتی قابل شناسایی جمع‌آوری نگردید. داده‌ها در محیطی امن ذخیره و تنها برای اهداف پژوهشی مورد استفاده قرار گرفت و دسترسی به داده‌های خام محدود به پژوهشگران اصلی بود. همچنین امکان دریافت خلاصه‌ای از نتایج پژوهش در صورت تمایل برای شرکت‌کنندگان فراهم شد؛ موارد ذکر شده به‌عنوان اصول اخلاقی پژوهش مد نظر پژوهشگران قرار داشت. در نهایت و پس از دست‌یابی به نمونه مورد نیاز، داده‌های جمع‌آوری شده، از طریق آزمون همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ و Amos نسخه ۲۴ مورد تحلیل قرار گرفتند.

ابزار سنجش

مقیاس قلدری ایلی‌نویز[3] (IBS): این مقیاس توسط اسپلاگه و هولت[4] (۲۰۰۱) برای ارزیابی میزان قلدری دانش آموزان ساخته شده و دارای ۱۸ سؤال است که سه خرده مقیاس قلدری[5] (۶ سؤال)، نزاع[6] (۶ سؤال) و قربانی[7] (۶ سؤال) را مورد سنجش قرار می‌دهد. نحوه نمره‌گذاری مقیاس به‌صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از (هرگز= نمره صفر تا هفت بار یا بیشتر= نمره ۴) است. حداقل و حداکثر نمره در کل مقیاس در دامنه‌ای از صفر تا ۷۲ بوده و نمرات بالاتر از ۳۶ نشانگر وجود قلدری است. در مطالعات اولیه روایی این مقیاس با استفاده از روش تحلیل عامل اکتشافی و با بارهای عاملی بین ۰/۵۰ تا ۰/۹۲ برای آیتم‌ها تأیید شده است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ نیز برای نمره کل و خرده مقیاس‌های آن بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۹ به‌دست آمده است. در ایران نیز چالمه (۱۳۹۲) با استفاده از روش تحلیل عاملی نشان دادند که این مقیاس بیش از ۶۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. همچنین بررسی روایی هگمرا با مقیاس پرخاشگری آخنباخ[8] (AAS) نیز همبستگی در حد متوسط و مطلوبی به دست آمد (r = ۰/۶۵). همچنین در بررسی ضریب آلفای کرونباخ، دو نیمه‌سازی و

1. Kline
2. Google Form
3. Illinois Bullying Scale
4. Espelage & Holt
5. bullying
6. strife
7. victim
8 Anger and Support Scale

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

بازآزمایی برای کل مقیاس و ابعاد آن بین ۰/۶۲ تا ۰/۹۰ به‌دست آمد. در پژوهش حاضر نیز پایایی این مقیاس از طریق ضریب آلفای کرونباخ بررسی و برای نمره کل و خرده مقیاس‌های آن بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۶ محاسبه شد.

مقیاس ویژگی‌های تاریک شخصیت[1] (SDT): این ابزار توسط جوناسون و وبستر[2] (۲۰۱۰) ساخته شده و شامل ۱۲ گویه است و سه صفت تاریک ماکیاولیسم (۴ گویه)، جامعه‌ستیزی (۴ گویه) و خودشیفتگی (۴ گویه) را می‌سنجد. نمره‌گذاری این مقیاس براساس طیف لیکرتی ۷ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۷) نمره‌گذاری می‌شود و طی آن کمترین نمره برابر با ۱۲ و بیشترین نمره برابر با ۸۴ خواهد بود و نمرات بالا بیانگر وجود سطوح بالاتر این ویژگی‌ها در فرد است. در مطالعات اولیه روایی همگرای این ابزار با پرسشنامه دوجین کثیف[3] (DD) برای نمره کل و خرده مقیاس‌های آن بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۷ به‌دست آمده و ضریب پایایی بازآزمایی در فاصله زمانی ۳۰ روزه ۰/۸۹ و آلفای کرونباخ نیز بین ۰/۶۸ تا ۰/۷۴ به‌دست آمده است. در ایران نیز در جریان پژوهش امیری و یعقوبی (۱۳۹۵) روایی همزمان این ابزار با پرسشنامه چند محوری میلون[4] (MCMI)، مقیاس تکانشگری بارت[5] (BIS) و پرسشنامه فرم کوتاه خودشیفته-۱۶[6] (NPI-16) بین ۰/۱۸ تا ۰/۳۷ به‌دست آمده و ضریب آلفای کرونباخ آن نیز بین ۰/۶۵ تا ۰/۸۲ به‌دست آمده است. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ این ابزار برای نمره کل و خرده مقیاس‌های آن بین ۰/۷۹ تا ۰/۸۷ محاسبه شد.

مقیاس هیجان‌خواهی[7] (ZSSS): این مقیاس توسط زاکرمن و همکاران (۱۹۸۱) تدوین شده است. ابزاری که شامل ۴۰ گویه دوگزینه‌ای با پاسخ‌های «صحیح» و «غلط» بوده و طی آن به هر پاسخ صحیح نمره یک و به پاسخ نادرست نمره صفر اختصاص می‌یابد. دامنه نمرات این مقیاس از صفر تا ۴۰ متغیر است و نمره بالاتر نشان‌دهنده سطح بالاتر هیجان‌خواهی در فرد است. این مقیاس چهار خرده‌مقیاس تجربه‌جویی (۱۰ گویه)، ماجراجویی (۱۰ گویه)، خطرپذیری (۱۰ گویه) و گریز از یکنواختی (۱۰ گویه) را در بر می‌گیرد. در مطالعات اولیه با بهره‌گیری از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، روایی سازه این پرسشنامه بررسی و نتایج حاصل و بالا بودن بارهای عاملی (بین ۰/۳۰ تا ۰/۴۵)، توانایی ابزار را در سنجش سازه هیجان‌خواهی تأیید نموده است. همچنین بررسی ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه نشان داد که همسانی درونی این ابزار برای نمره کل و خرده مقیاس‌های آن در دامنه‌ی ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ قرار دارد. در ایران نسخه فارسی این پرسشنامه توسط محوی شیرازی (۱۳۸۶) ترجمه و اعتباریابی شده است که طی آن روایی روایی سازه آن با استفاده از تحلیل عاملی بر روی هم توانست ۳۱/۵ درصد واریانس کل متغیرها را تبیین کند و ضریب آلفای کرونباخ آن نیز ۰/۷۸ به‌دست آمده است. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ این ابزار ۰/۸۱ محاسبه شد.

یافته ها

در پژوهش حاضر تعداد ۲۶۸ نفر از دانش‌آموزان مشارکت داشتند که از بین آن‌ها ۹۳ نفر (۳۵ درصد) را دانش‌آموزان دختر و ۱۷۵ نفر (۶۵ درصد) را دانش‌آموزان پسر تشکیل دادند. علاوه‌برآن از بین نمونه‌ی شرکت‌کننده ۹۱ نفر (۳۴ درصد) را دانش‌آموزان پایه دهم، ۱۳۶ نفر (۵۱ درصد) پایه یازدهم و ۴۱ نفر (۱۵ درصد) را دانش‌آموزان پایه دوازدهم تشکیل می‌دادند. در ادامه و در جدول ۱ اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای مطالعه از جمله میانگین، انحراف معیار، ضرایب کجی و کشیدگی و علاوه بر آن ضرایب هم‌بستگی گزارش شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی و ماتریس هم‌بستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. رفتارهای قلدری	۱					
۲. ویژگی‌های تاریک شخصیت	۰/۶۳**	۱				
۳. خودشیفتگی	۰/۵۶**	۰/۸۸**	۱			
۴. جامعه‌ستیزی	۰/۵۷**	۰/۹۱**	۰/۷۵**	۱		
۵. ماکیاولیسم	۰/۵۸**	۰/۹۳**	۰/۷۴**	۰/۷۶**	۱	

1. Short Dark Test
2. Jonason & Webster
3. Dirty Dozen
4. Millon Clinical Multiaxial Inventory
5. Barratt Impulsiveness Scale
6. Narcissistic Personality Inventory – 16 item version
7 Zuckerman Sensation Seeking Scale

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

۶. هیجان‌خواهی	۰/۳۶**	۰/۳۱**	۰/۲۹**	۰/۲۸**	۰/۲۴**	۱
میانگین	۳۷/۷	۳۲/۱	۹/۲	۱۵/۱	۱۷/۳	۱۳/۳
انحراف معیار	۸/۳	۷/۶	۲/۷	۶/۴	۷/۸	۲/۶
کجی	۱/۱۱	۰/۴۷	۱/۳۳	۰/۷۸	۰/۴۳	۰/۳۳
کشیدگی	۱/۲۵	۰/۳۲	۰/۳۶	۰/۴۶	۱/۱۲	۰/۶۵

** p ≤0/01

مطابق با یافته‌های درج شده در جدول ۱ در بین متغیرهایی که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند، رفتارهای قلدری دارای میانگین ۳۷/۷ با انحراف استاندارد ۸/۳ بود. هم‌چنین ویژگی‌های تاریک شخصیت و هیجان‌خواهی نیز به‌ترتیب دارای میانگین ۳۲/۱ و ۱۳/۳ بودند. علاوه‌بر آن بین و مطابق با اطلاعات جدول، بین ویژگی‌های تاریک شخصیت و هیجان‌خواهی با رفتارهای قلدری رابطه معنی‌داری وجود دارد (r = ۰/۶۳ و r= ۰/۳۶؛ P < ۰/۰۱). هم‌چنین به‌منظور ارزیابی نرمال بودن توزیع داده‌های حاصل از پژوهش، از شاخص‌های کجی و کشیدگی استفاده شد. نتایج نشان داد که مقادیر کجی در بازه ۲+ تا ۲- و مقادیر کشیدگی در دامنه ۳+ تا ۳- قرار دارند که بر اساس ملاک‌های پیشنهادی کلاین (۲۰۱۶)، بیانگر برخورداری داده‌ها از توزیع نرمال است. در نتیجه، با توجه به احراز این مفروضه، ادامه تحلیل‌ها و اجرای مدل‌یابی معادلات ساختاری در این پژوهش بلامانع تشخیص داده شد.

پیش از اجرای مدل‌یابی معادلات ساختاری، مفروضه‌های زیربنایی این روش آماری مورد بررسی قرار گرفت. در گام نخست، وجود داده‌های مفقود و داده‌های پرت ارزیابی شد که نتایج، عدم وجود هرگونه داده مفقود را نشان داد. به‌منظور شناسایی داده‌های پرت، از شاخص فاصله ماهالانوبیس استفاده شد. بر اساس نتایج، حداکثر مقدار فاصله ماهالانوبیس برابر با ۱۳/۲ به‌دست آمد و هیچ‌یک از داده‌ها از مقدار بحرانی ۱۱/۷ فراتر نرفت؛ بنابراین، عدم وجود داده‌های پرت تک‌متغیری تأیید شد. افزون بر این، فاصله ماهالانوبیس در نرم‌افزار AMOS نیز مورد بررسی قرار گرفت که با توجه به بزرگ‌تر بودن مقادیر p1 از ۰/۰۵ و مقادیر p2 از ۰/۱، نبود داده‌های پرت چندمتغیری نیز مورد تأیید قرار گرفت (کلاین، ۲۰۱۶). در ادامه، به‌منظور بررسی عدم هم‌خطی چندگانه، از شاخص‌های تولرانس و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. بر اساس ملاک‌های پذیرفته‌شده، مقدار مناسب تولرانس بین صفر تا یک و مقدار قابل قبول VIF کمتر از دو در نظر گرفته می‌شود. نتایج نشان داد که مقادیر تولرانس کمتر از ۰/۸۰ و عامل تورم واریانس کمتر از ۱/۲ است؛ ازاین‌رو، مفروضه عدم هم‌خطی چندگانه نیز تأیید شد. همچنین برای ارزیابی استقلال خطاها، آزمون دوربین–واتسون به کار گرفته شد. دامنه مطلوب برای آماره این آزمون بین ۱/۲ تا ۲/۵ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، مقدار آماره دوربین–واتسون برابر با ۱/۸ به‌دست آمد که قرار گرفتن آن در محدوده قابل قبول، بیانگر تأیید مفروضه استقلال خطاها است.

در نهایت مدل اولیه پژوهش با توجه به توضیحات داده شده به شکل زیر ترسیم شد:

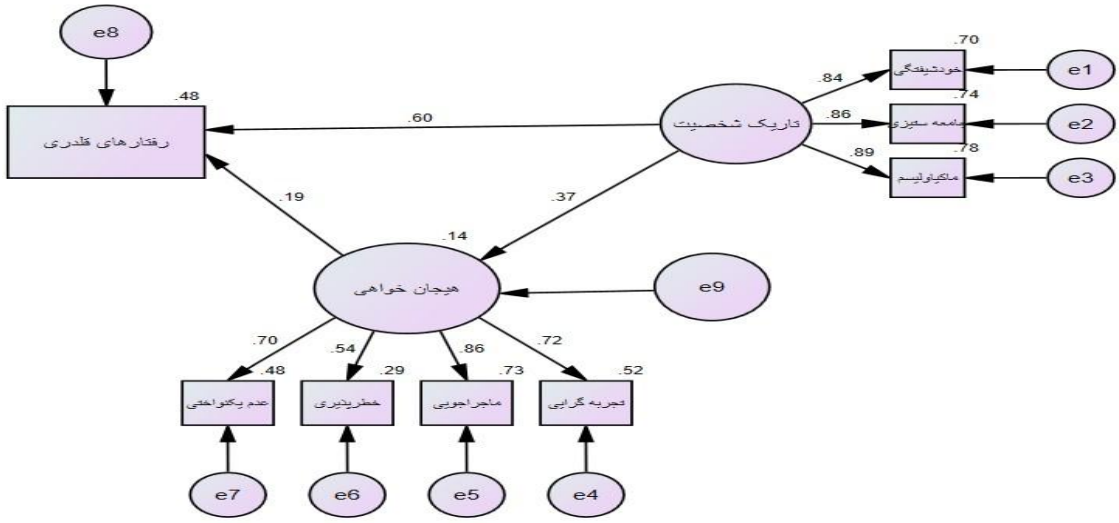

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

هم‌چنان که در شکل ۱ نیز مشاهده می‌شود، در مدل پژوهش فرض بر این بود که ویژگی‌های تاریک شخصیت هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم از طریق میانجی‌گری هیجان‌خواهی بر رفتارهای قلدری نوجوانان اثرگذار هستند. در ادامه و به‌منظور بررسی دقیق‌تر و گزارش اثرهای مستقیم در مدل، ضرایب مسیرهای مدل و معنی‌دار بودن آن‌ها بررسی و در جدول ۲ خلاصه شده است.

جدول ۲. ضرایب مسیرهای مدل

مسیر	ضرایب استاندارد	مقدار خطا	مقدار t	سطح معنی‌داری
ویژگی‌های تاریک شخصیت > رفتارهای قلدری	۰/۵۹	۰/۲۳	۱۱/۷	P<۰/۰۱
ویژگی‌های تاریک شخصیت > هیجان‌خواهی	۰/۳۷	۰/۰۵	۵/۸	P<۰/۰۱
هیجان‌خواهی > رفتارهای قلدری	۰/۱۸	۰/۳۴	۴/۲	P<۰/۰۱

در جدول ۲ به‌ترتیب، ضرایب استاندارد، مقدار خطا، مقدار t و سطح معنی‌داری نشان داده‌شده است. یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که مسیر ویژگی‌های تاریک شخصیت و هیجان‌خواهی به رفتارهای قلدری و مسیر ویژگی‌های تاریک شخصیت به هیجان‌خواهی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار هستند. به‌منظور بررسی نقش میانجی در مدل پژوهش، از آزمون بوت استرپینگ استفاده شد. در این آزمون تعداد ۲۰۰۰ نمونه بوت استرپ با فاصله اطمینان ۹۵ درصد استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۳ گزارش‌شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون بوت استرپ اثر غیرمستقیم مدل پژوهش

مسیر			اثر غیرمستقیم	فاصله اطمینان ۹۵٪		سطح
متغیر پیش‌بین	متغیر میانجی	متغیر ملاک		حد پایین	حد بالا	معناداری
ویژگی‌های تاریک شخصیت	هیجان‌خواهی	رفتارهای قلدری	۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۱۲	P<۰/۰۳

مطابق با نتایج گزارش شده در جدول ۴، هیجان‌خواهی در الگوی علّی رفتارهای قلدری براساس ویژگی‌های تاریک شخصیت نقش میانجی معنی‌داری دارد (p<۰/۰۵). در نهایت برای تعیین برازش مدل مفهومی، شاخص‌های اصلی آن بررسی و نتایج آن در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل

شاخص	χ2	df	χ2/df	P	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	NFI	SRMR
مقدار مناسب	_	_	< ۵	> ۰/۰۵	<۰/۱	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	<۰/۱
برآورد در پژوهش	۵۳/۲	۱۸	۲/۹	۰/۰۵	۰/۰۸	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۰۷

نتایج جدول ۴ نشان داد، شاخص‌های برازندگی در مجدوده‌ی مناسبی قرار دارند (χ^2/df =۲/۹ ، RMSEA =۰/۰۸ ، SRMR =۰/۰۷، GFI =۰/۹۳، AGFI =۰/۹۱، CFI = ۰/۹۱ و NFI =۰/۹۲)، این نتایج حاکی از برازش مطلوب و قابل قبولی مدل نهایی پژوهش است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش میانجی هیجان‌خواهی در الگوی روابط ساختاری ویژگی‌های تاریک شخصیت با گرایش به رفتارهای قلدری نوجوانان بود. نتایج به دست آمده نشان داد که مدل مفهومی پژوهش از برازش مناسبی برخوردار بود. هم‌چنین ویژگی‌های تاریک شخصیت رابطه مستقیم معنی‌داری با بروز رفتارهای قلدری نوجوانان داشتند. این یافته با نتایج مطالعات ژیا و همکاران (۲۰۲۳)، هوآنگ و همکاران (۲۰۲۳)، آنتیادو و کوکینوس (۲۰۲۵) و سلامی و همکاران (۱۴۰۴) همسو بود. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که نوجوانی به‌عنوان دوره‌ای حساس و تعیین‌کننده در رشد معمولاً با برانگیختگی هیجانی شدید، نیاز به پذیرش اجتماعی و چالش‌های هویتی همراه بوده و در چنین بستری، برخی نوجوانان در تعامل با همسالان به الگوهای رفتاری پرخاشگرانه روی می‌آورند (مرین و همکاران، ۲۰۲۴). یکی از برجسته‌ترین این الگوها، رفتارهای قلدری است که معمولاً به‌صورت اعمال قدرت و آزار و اذیت بر همسالان بروز یافته و می‌تواند پیامدهای منفی گسترده‌ای برای سلامت روان فردی و اجتماعی به دنبال داشته باشد (چو و چن، ۲۰۲۵). با توجه به اهمیت این پیامدها،

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

پژوهش‌های اخیر بر نقش الگوهای شخصیتی مخصوصاً ویژگی‌های تاریک شخصیت در تبیین قلدری تمرکز کرده‌اند و شواهد این پژوهش نیز هم‌سو با مطالعات قبلی نشان داد این ویژگی‌ها اثر بسزایی در افزایش گرایش نوجوانان به رفتارهای قلدری دارند. در همین زمینه شواهد پژوهشی موجود نشان می‌دهد این ویژگی‌ها با الگوهای خاصی از برانگیختگی عصبی، حساسیت به پاداش و ناتوانی در بازداری رفتاری همراه هستند. در همین مورد نیز نتایج پژوهش هوآنگ و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد نوجوانان برخوردار از سطوح بالاتر صفات تاریک شخصیت معمولاً آستانه تحریک‌پذیری پایین‌تر و نیاز بیشتری به تحریک داشته و همین امر آنان را به سمت رفتارهای قلدری سوق می‌دهد.

علاوه بر آن ویژگی‌های تاریک شخصیت با ناتوانی در همدلی و نقص در مدیریت هیجانی همراه هستند که نقش مهمی در بروز رفتارهای قلدری ایفا می‌کند. این نوجوانانی معمولاً نسبت به احساسات دیگران حساسیت کمی نشان می‌دهند. رنج یا ناراحتی دیگران برای آن‌ها بازدارنده نیست. در برخی موارد، حتی مشاهده ضعف دیگران می‌تواند احساس قدرت مضاعفی در آن‌ها ایجاد کند. این وضعیت فقدان احساس گناه موجب افزایش تمایل به رفتارهای قلدری می‌شود (سلامی و همکاران، ۱۴۰۴). هم‌چنین این ویژگی‌ها با الگوهای فکری خاصی همراه هستند که قلدری را توجیه‌پذیر می‌سازند. این نوجوانان اغلب دیگران را ضعیف، کم‌ارزش یا مستحق آزار تلقی می‌کنند. چنین باورهایی موجب کاهش احساس گناه و افزایش پذیرش رفتار قلدری می‌شود. ویژگی ماکیاولیسم موجب می‌شود دیگران بیشتر به‌عنوان ابزار دیده می‌شوند تا افراد دارای حقوق برابر. در خودشیفتگی نیز مخالفت یا مقاومت قربانی به‌عنوان تهدیدی علیه خود تفسیر می‌شود. این تفسیرها واکنش پرخاشگرانه را منطقی جلوه می‌دهند (ژیا و همکاران، ۲۰۲۳).

هم‌چنین نتایج دیگر این پژوهش نشان داد هیجان‌خواهی نیز رابطه مستقیم معنی‌داری با رفتارهای قلدری دارد. این یافته با مطالعات گرف و همکاران (۱۳۹۹)، پیس و همکاران (۲۰۲۱)، ژانگ و همکاران (۲۰۲۲)، شیرکوند و همکاران (۱۳۹۹) همسو بود. این یافته را می‌توان این چنین تبیین نمود که هیجان‌خواهی به‌عنوان یک گرایش رفتاری-هیجانی توصیف شده است که نیاز به تجربه‌های مهیج، پرریسک و غیرمتعارف دارد. این ویژگی با تشدید فعالیت نظام دوپامینی مغز و حساسیت بالا به پاداش در ارتباط است. نوجوانان هیجان‌خواه معمولاً در مواجهه با رفتارهایی که پیامدهای فوری لذت‌بخش یا احساس قدرت به همراه دارند، واکنش‌های عصبی قوی‌تری نشان می‌دهند. در این نظام، الگوهای قلدری از طریق ایجاد احساس تسلط، برتری و کنترل بر دیگران، نظام پاداش مغز را فعال کرده و همین تقویت نیز احتمال تکرار و تشدید این رفتارها را افزایش می‌دهد (پیس و همکاران، ۲۰۲۱). علاوه بر آن هیجان‌خواهی بر نحوه‌ی حضور و تعامل نوجوانان در ارتباط با همسالان اثر می‌گذارد. پژوهش گرف و همکاران (۲۰۱۹) نشان می‌دهد نوجوانان هیجان‌خواه اغلب به دنبال نقش‌های برجسته، پررنگ و اعمال نفوذ در گروه بوده و از رفتارهایی که آنان را در مرکز توجه قرار دهد، استقبال می‌کنند. در بافت اجتماعی مدرسه، قلدری به‌عنوان راهبردی برای کسب جایگاه اجتماعی یا تثبیت قدرت عمل کند. این ویژگی اغلب با برون‌گرایی و جسارت اجتماعی همراه است که می‌تواند منجر به محبوبیت و نفوذ در گروه شود. در چنین موقعیتی، رفتارهای قلدرمآبانه به عنوان ابزاری برای حفظ یا ارتقای موقعیت اجتماعی و نمایش جسارت در مقابل همسالان مورد استفاده قرار می‌گیرد (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۲). بنابراین، قلدری هم انگیزه درونی فرد برای کسب هیجان و هم نیاز بیرونی وی برای کسب تأیید اجتماعی را به طور همزمان ارضا کرده و همین امر موجب تشدید رفتارهای قلدری می‌شود.

در نهایت یافته اصلی این پژوهش نشان داد هیجان‌خواهی در الگوی ساختاری رفتارهای قلدری براساس ویژگی‌های تاریک شخصیت نقش میانجی معنی‌داری دارد. این یافته با نتایج حاصل از مطالعات پارک و همکاران (۲۰۲۴)، اختر (۲۰۲۵) و ژانگ و همکاران (۲۰۲۵) همسو بود. در تبیین این یافته باید اشاره نمود که افراد دارای سطح بالاتر ویژگی‌های تاریک شخصیت معمولاً سطح پایه برانگیختگی هیجانی پایین‌تر و از نظر مدیریت هیجانی نیز دارای بدکارکردی‌هایی هستند. این وضعیت باعث می‌شود تجربه‌های روزمره برای آن‌ها کسالت‌آور، ناکافی یا فاقد جذابیت باشد. در چنین شرایطی، هیجان‌خواهی به‌عنوان یک راهبرد جبرانی به‌کار گرفته شده تا فرد بتواند از طریق تجربه‌های شدیدتر، احساس کنترل، قدرت یا برانگیختگی لازم را تجربه کند (پارک و همکاران، ۲۰۲۴). از سوی دیگر سطوح مزمن هیجان‌خواهی نیز با افزایش احتمال، شدت و تداوم رفتارهای قلدری و جست‌وجوی تجربه‌های مخاطره‌آمیز مرتبط است، به‌ویژه در بسترهای اجتماعی نظیر مدرسه که این رفتارها عمدتاً توسط گروه همسالان نیز تشویق می‌شود (پیس و همکاران، ۲۰۲۱). علاوه بر آن یکی از اصلی‌ترین نشانگان الگوهای تاریک شخصیت ناتوانی در بازداری و عدم توجه به پیامدهای رفتار است. نوجوانان دارای این ویژگی‌ها عمدتاً تصمیم‌گیری‌های تکانشی داشته و نسبت به عواقب اعمال خود آگاهی بسیار پایینی دارند، ویژگی‌هایی اثر بسزایی بر تمایلات هیجان‌خواهانه داشته و موجب افزایش تمایل به تجربیات هیجانی و پر از ریسک می‌شود (اختر، ۲۰۲۵). از سوی دیگر تصمیم‌گیری‌های سریع‌تر، تکانشی‌تر و ناتوانی در ارزیابی اخلاقی ناشی از تمایلات هیجان‌خواهانه نیز موجب افزایش احتمال بروز رفتارهای قلدری می‌شود. در این حالت فرد

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

نه‌تنها از آسیب زدن به دیگران احساس گناه نمی‌کند، بلکه آن را منبعی برای تحریک هیجانی و حتی لذت روانی می‌داند. در این وضعیت، هیجان‌خواهی الگویی است که موجب افزایش اثرات ویژگی‌های تاریک شخصیت بر گرایش به رفتارهای قلدری می‌شود (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۵).

درمجموع نتایج به‌دست آمده در این پژوهش نشان داد که ویژگی‌های تاریک شخصیت هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم و از طریق نقش میانجی هیجان‌خواهی با بروز رفتارهای قلدری نوجوانان رابطه دارد، نتایجی که ضرورت بررسی بیشتر شخصیت و الگوهای تاریک آن را برجسته می‌سازد اما این پژوهش نیز همانند مطالعات دیگر با محدودیت‌هایی مواجه بود که می‌تواند بر دقت یافته‌های آن اثرگذار باشد. نخستین محدودیت این مطالعه، ناتوانی در کنترل برخی متغیرهای زمینه‌ای مهم مانند وضعیت اجتماعی‌ـاقتصادی نوجوانان بود؛ مسئله‌ای که می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج را با محدودیت‌هایی مواجه سازد. ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده با کنترل دقیق‌تر این متغیرها، اعتبار بیرونی یافته‌ها افزایش یابد. محدودیت دیگر پژوهش، عدم امکان استفاده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی به‌صورت مستقیم بود که پژوهشگران را ناگزیر به بهره‌گیری از نمونه‌گیری در دسترس کرد؛ بنابراین توصیه می‌شود مطالعات آتی با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی مستقیم اجرا شوند تا سوگیری نمونه کاهش یابد. از سوی دیگر، با توجه به شیوع قابل توجه مشکلات قلدری در مدارس و نقش تعیین‌کننده‌ی آن‌ها در کاهش سلامت روان فرد و نظام اجتماعی، و همچنین اثرگذاری معنادار ویژگی‌های تاریک شخصیت و هیجان‌خواهی بر بروز این مشکلات، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران، مسئولان آموزشی و درمانگران کودک و نوجوان بررسی عمیق‌تر این عوامل را در اولویت قرار داده و علاوه بر فراهم‌سازی امکانات رفاهی و حمایتی مناسب برای نوجوانان، با طراحی و اجرای مداخلات پیشگیرانه و درمانی هدفمند مخصوصاً با تمرکز بر الگوهای شخصیتی، از شکل‌گیری و تداوم این مشکلات در آینده جلوگیری کنند.

منابع

افشاری، ع. (۱۴۰۳). رابطه الگوهای سالم زیستی خود تجزیه ناپذیر، سطوح هیجان خواهی و استرس ادراک شده با عملکرد شناختی سالمندان مبتلا به فشار خون. *روانشناسی پیری*، *۱۰*(۴)، ۴۲۹-۴۴۸. https: doi.org/10.22126/jap.2025.11352.1813

آقاجانی، س ا.، نوری لاسکی، ش.، افخمی، ر.، و زارعی نوروزی، م. (۱۴۰۳). طراحی و ارزیابی مدل ساختاری صفات تاریک شخصیت دانشجویان براساس ترومای دوران کودکی و نقش واسطه‌ای طرحواره‌های ناسازگار اولیه. *دستاوردهای روانشناسی بالینی*، *۱۰*(۴)، ۵۳-۶۶. https: doi.org/10.22055/jacp.2024.48364.1425//

اکبری بلوط بنگان، الف.، و حیدری، م. (۱۴۰۴). تبیین قلدری نوجوانان بر اساس بدرفتاری والدین و پیوند با والدین: نقش میانجی‌گر حمایت اجتماعی ادراک‌شده. *روان‌شناسی بالینی: نوآوری‌ها در پژوهش و عمل*، *۱۷*(۳)، ۷۷-۹۴. https: doi.org/10.22075/jcp.2025.37667.3182

امیری، س.، و یعقوبی، ا. (۱۳۹۵). ارزیابی ویژگی‌های روان سنجی مقیاس سه گانه تاریک شخصیت. *پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره*، *۶*(۱)، ۹۷-۷۷. https://doi.org/10.22067/ijap.v6i1.49000

پورسیدین، م.، پاشاپور، ف.، و محمدزاده‌گان، ر. (۱۴۰۳). اثربخشی شناخت درمانی مبتنی بر ذهن آگاهی بر رفتارهای قلدری و عدم درگیری اخلاقی در نوجوانان: یک مطالعه تصادفی کنترل شده با پیگیری دو ماهه. *رویش روانشناسی*، *۱۳*(۸)، ۲۱۰-۲۰۱. http://frooyesh.ir/article-1-4799-fa.html

چالمه، ر. (۱۳۹۲). کفایت روانسنجی مقیاس قلدری ایلی نویز در دانش آموزان ایرانی: بررسی روایی، پایایی و ساختار عاملی. *روش‌ها و مدل‌های روانشناختی*، ۳(۱۱)، ۳۹-۵۲. https://jpmm.marvdasht.iau.ir/article_238.html

سلامی، ف.، جمهری، ف.، نصرالهی، ب.، و نوری، ر. (۱۴۰۴). تبیین روابط علی بین سبک‌های دلبستگی و قلدری سایبری براساس نقش میانجی‌گر صفات تاریک شخصیت در کاربران نوجوان شبکه‌های اجتماعی. *رویش روانشناسی*، ۱۴(۴)، ۷۳-۸۲. http://frooyesh.ir/article-1-5841-fa.html

شیرکوند، ن.، میرهاشمی، م.، و صابری، ه. (۱۳۹۹). پیش‌بینی قلدری بر اساس هیجان خواهی و جو مدرسه با میانجی‌گری خودپنداره در دانش آموزان. *پژوهش پرستاری ایران*، *۱۵*(۶۴)، ۸۵-۷۷. http://ijnr.ir/article-1-2336-fa.html

محوی‌شیرازی، م. (۱۳۸۷). بررسی اعتبار، پایایی و هنجاریابی مقیاس هیجان‌خواهی زاکرمن با تغییرات بسته به فرهنگ. *روانشناسی بالینی و شخصیت*، *۶*(۱)، ۳۵-۴۸. https://doi.org/10.1001.1.23452188.1387.6.1.4.5

مرادمند، م.، عشایری، ح.، و نامور، ه. (۱۴۰۲). پیش‌بینی قربانی قلدری نوجوانان بر اساس دلبستگی به والدین و همسالان، شفقت به خود با توجه به نقش میانجی حل مشکل. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، *۱۹*(۱)، ۹۱-۷۱. https://doi.org/10.22051/jontoe.2022.39707.3539

معصومی، م.، نوروزی، ی.، و عارفی، م. (۱۴۰۴). رابطه انسجام خانوادگی و الگوی ارتباطات خانواده با رفتار قلدری نوجولنان دختر: تحلیل نقش میانجی فرزندپروری ادراک شده. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، *۲۱*(۳)، ۱۲۴-۱۱۵. https://doi.org/10.22051/jontoe.2025.51739.4072

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]

Akhtar, S. (2025). Dark Triad, Social Support, and Sensation Seeking Behavior in University Students: A Correlational Study. *Academia International Journal for Social Sciences*, *8*(4), 125-138. https://doi.org/10.63056/ACAD.004.02.0199

Antoniadou, N., & Kokkinos, C. M. (2025). The dark side of humor: analyzing the relationship between dark triad traits, humor styles, and bullying in university students. *Current Psychology*, *44*(3), 1478-1491. https://doi.org/10.1007/s12144-025-07314-z

Celik, S., Öztürk, A., Kes, E., & Kurt, A. (2022). The relationship of gambling with sensation-seeking behavior and psychological resilience in university students. *Perspectives in Psychiatric Care*, *58*(4), 2199-2207. https://doi.org/10.1111/ppc.13047

Chu, X., & Chen, Z. (2025). The associations between parenting and bullying among children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, *54*(4), 928-954. https://doi.org/10.1007/s10964-024-02108-1

Davis, A. C., Farrell, A. H., Brittain, H., Krygsman, A., Arnocky, S., & Vaillancourt, T. (2022). The dark triad and bullying in adolescence: A three-wave random intercept cross-lagged panel analysis. *Journal of Research in Personality*, *96*, 104178. https://doi.org/10.1016/j.jrp.2021.104178

Espelage, D. L., & Holt, M. K. (2001). Bullying and Victimization during Early Adolescence: Peer Influences and Psychosocial Correlates. *Journal of Emotional Abuse*, *2*(2–3), 123–142. https://doi.org/10.1300/J135v02n02_08

Graf, D., Yanagida, T., & Spiel, C. (2019). Sensation seeking's differential role in face-to-face and cyberbullying: Taking perceived contextual properties into account. *Frontiers in psychology*, *10*, 1572. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01572

Hu, W., & Zhao, B. (2025). The relationship between dark traits and cyberbullying behavior among vocational school students: a moderated mediation model. *BMC Psychology*, *13*(1), 833-848. https://doi.org/10.1186/s40359-025-03188-9

Huang, Y., Gan, X., Jin, X., Rao, S., Guo, B., He, Z., & Wei, Z. (2023). The relationship between the Dark Triad and bullying among Chinese adolescents: the role of social exclusion and sense of control. *Frontiers in Psychology*, *14*, 1173860. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1173860

Kim, H., Kim, J. H., Yi, J. H., Kim, J. Y., Solmi, M., Cortese, S.,... & Fusar-Poli, P. (2024). Correlations between sleep problems, core symptoms, and behavioral problems in children and adolescents with autism spectrum disorder: a systematic review and meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, *33*(5), 1539-1549. https://doi.org/10.1007/s00787-023-02253-1

Kline, R. (2016). *Data preparation and psychometrics review. Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed., pp. 64-96). New York, NY: Guilford. https://www.scirp.org/2326083

Merrin, G. J., Wang, J. H., Kiefer, S. M., Jackson, J. L., Pascarella, L. A., Huckaby, P. L., ... & Smith, N. D. (2024). Adverse childhood experiences and bullying during adolescence: A systematic literature review of two decades. *Adolescent Research Review*, *9*(3), 513-541. https://doi.org/10.1007/s40894-023-00229-5

Olivier, E., Morin, A. J., Langlois, J., Tardif-Grenier, K., & Archambault, I. (2020). Internalizing and externalizing behavior problems and student engagement in elementary and secondary school students. *Journal of Youth and Adolescence*, *49*(11), 2327-2346. https://doi.org/10.1007/s10964-020-01295-x

Pace, U., D'Urso, G., & Zappulla, C. (2021). Psychological predictors of homophobic bullying among adolescents and young adults: The role of parental psychological control and sensation seeking. *Journal of Child and Family Studies*, *30*(3), 603-610. https://doi.org/10.1007/s10826-020-01874-3

Park, M. S. A., Billieux, J., Raj, S., Lee, M. C., Geoffrey, D. S., & Nuyens, F. (2024). Functional and dysfunctional impulsivity mediates the relationships between 'Dark Triad'traits and cyberbullying perpetration. *Criminal Behaviour and Mental Health*, *34*(1), 54-65. https://doi.org/10.1002/cbm.2321

Ragusa, A., Obregon-Cuesta, A. I., Di Petrillo, E., Moscato, E. M., Fernández-Solana, J., Caggiano, V., & González-Bernal, J. J. (2023). Intercultural differences between Spain and Italy regarding school bullying, gender, and age. *Children*, *10*(11), 1762. https://doi.org/10.3390/children10111762

Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, *29*(3), 239-268. https://doi.org/10.1002/ab.10047

Volk, A. A., Provenzano, D. A., Farrell, A. H., Dane, A. V., & Shulman, E. P. (2021). Personality and bullying: Pathways to adolescent social dominance. *Current Psychology*, *40*(5), 2415-2426. https://doi.org/10.1007/s12144-019-00182-4

Xia, F., Liu, M., & Liu, T. (2023). The role of coping styles in mediating the dark triad and bullying: An analysis of gender difference. *Behavioral Sciences*, *13*(7), 532-548. https://doi.org/10.3390/bs13070532

Yousaf, S., Liu, Y., & Feite, L. (2023). Dark personality traits and sensation-seeking tourist behaviors. Is there a link? A preliminary investigation of Chinese tourists. *Tourism Management Perspectives*, *47*, 101119. https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101119

Zhang, S., Wang, J., Gan, X., & Pu, J. (2025). From Online Aggression to Offline Silence: A Longitudinal Examination of Bullying Victimization, Dark Triad Traits, and Cyberbullying. *Behavioral Sciences*, *15*(11), 1583. https://doi.org/10.3390/bs15111583

Zhang, X. C., Chu, X. W., Fan, C. Y., Andrasik, F., Shi, H. F., & Hu, X. E. (2022). Sensation seeking and cyberbullying among Chinese adolescents: Examining the mediating roles of boredom experience and antisocial media exposure. *Computers in Human Behavior*, *130*, 107185. https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107185

Zuckerman, M., Eysenck, S. B., & Eysenck, H. J. (1978). Sensation seeking in England and America: Cross-cultural, age, and sex comparisons. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 46*(1), 139–149. https://doi.org/10.1037/0022-006X.46.1.139

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-27]